

Sygn. akt III Ca 623/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys – Magiera (spr.)

Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik

Sędzia SR (del.) Łukasz Malinowski

Protokolant Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko A. M. (poprzednio M.)

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 18 listopada 2015 r., sygn. akt III RC 14/15

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje adwokatowi B. U. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Jastrzębiu - Zdroju) kwotę 147,60 zł (sto czterdzieści siedem złotych i sześćdziesiąt groszy), w tym kwotę 27,60 zł (dwadzieścia siedem złotych i sześćdziesiąt groszy) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu powodowi w postępowaniu odwoławczym.**

SSR (del.) Łukasz Malinowski SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Teresa Kołeczko – Waclawik

Sygn. akt III Ca 623/16

UZASADNIENIE

Powód M. P. wniósł do Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju pozew o obniżenie alimentów na rzecz małoletniego A. M. do kwoty po 250,00 zł miesięcznie, a to w miejsce alimentów w wysokości 400,00 zł miesięcznie, zasądzonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 1 września 2011 roku o sygnaturze akt III RC 61/11.

Na uzasadnienie podniósł, iż małoletni pozwany jest jego synem, po rozstaniu z matką małoletniego powód został obciążony obowiązkiem alimentacyjnym w wysokości po 400zł miesięcznie, których obecnie nie jest w stanie płacić z uwagi na przebywanie w zakładzie karnym od 31 lipca 2014 roku. Powód podniósł, iż nie jest w stanie podjąć żadnej pracy zarobkowej i nie posiada środków na płacenie alimentów, nie może też korzystać z pomocy rodziców, którzy sami są w trudnej sytuacji finansowej.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów postępowania od powoda na jego rzecz. Wskazywał, iż pozbawienie powoda wolności nie może skutkować obniżeniem świadczenia na rzecz małoletniego, który nie może sam się utrzymać, natomiast powód winien dokładać starań, by w zakładzie się zatrudnić i utrzymywać syna, którego potrzeby od 2011r., kiedy to zasądzono alimenty, wzrosły.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2015r. Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju w pkt 1 oddalił powództwo, w pkt 2 zasądził od powoda M. P. na rzecz matki małoletniego pozwanego E. M. kwotę 600,00 (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego, w pkt 3 przyznał adwokatowi z urzędu, B. U. kwotę 738, 00 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, w tym 23 % VAT i nakazał wypłacić powyższą kwotę ze Skarbu Państwa, w pkt 4 opłatę w wysokości 90zł uznał za uiszczoną w całości.

Poza sporem było, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 1 września 2011 roku o sygnaturze III RC 61/11 Sąd zasądził od powoda M. P. na rzecz małoletniego A. M. alimenty w kwocie po 400,00 zł miesięcznie płatne do rąk matki małoletniego powoda E. M. począwszy od dnia 28 stycznia 2011 roku do dnia 20 – tego każdego miesiąca z 13 % odsetkami ustawowymi w stosunku rocznym, a w przypadku zmiany wysokości odsetek ustawowych każdorazowo obowiązującymi odsetkami ustawowymi w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat.

Ustalono, że w chwili orzekania alimentów powód pracował w Zakładzie (...), zarabiał około 1.200zł miesięcznie. Powód mieszkał z rodzicami, którzy posiadali własne dochody oraz z uczącym się bratem. Uczestniczył w kosztach utrzymania mieszkania. Powód posiadał do spłacenia 1000zł tytułem kosztów sądowych, na swoje utrzymanie wydawał miesięcznie 300zł., a na dojazdy do pracy 250zł miesięcznie. Poza małoletnim A. nie posiadał na utrzymaniu innych osób.

Matka małoletniego E. M. wówczas miała 17 lat, była uczennicą Liceum Ogólnokształcącego, pozostawała na utrzymaniu rodziców, mieszkała z rodzicami, babcią posiadającą własnych dochód, pracującym bratem oraz siostrą zamieszkującą w domu wraz z mężem oraz córką. W kosztach utrzymywania domu partycypowali wszyscy domownicy. Koszt miesięcznego utrzymania małoletniego A. wynosił wówczas 600zł.

Jak ustalił Sąd pierwszej instancji, aktualnie powód jest kawalerem, na utrzymaniu posiada małoletniego pozwanego A., na którego jest zobowiązany płacić alimenty w wysokości 400zł miesięcznie. Alimenty wypłacane są z Funduszu Alimentacyjnego, zadłużenie alimentacyjne powoda wynosi 7.000zł. Powód przebywa w zakładzie karnym od 31 lipca 2015 roku, koniec kary przypada na dzień 15 maja 2020 roku. Powód nie posiada żadnego majątku przynoszącego dochód, przed osadzeniem w zakładzie karnym pracował w elektrociepłowni. Po potrąceniu komorniczym, dochód powoda wynosił wówczas 1000zł miesięcznie.

Stwierdził Sąd Rejonowy, iż w trakcie odbywania kary w zakładzie karnym powód od dnia 22 października 2015 roku podjął pracę w charakterze palacza, wcześniej pracował nieodpłatnie. Miesięcznie powód jest w stanie zarobić po przepracowaniu 21 dni kwotę 823zł.

Matka małoletniego pozwanego E. M. aktualnie jest mężatką, jej mąż posiada zobowiązania alimentacyjne wobec swojej córki w wysokości 500zł miesięcznie. Ze związku małżeńskiego matka małoletniego ma syna J. M., który ma obecnie 1,5 roku. E. M. pozostaje w stosunku zatrudnienia na ¼ etatu, zarabiając około 350zł miesięcznie, jej mąż nie pracuje i nie jest zarejestrowany w Urzędzie Pracy. Rodzina pozwanego korzysta z pomocy Ośrodka Pomocy (...), otrzymując miesięcznie tytułem zasiłku rodzinnego kwotę 180zł na dwoje dzieci. Dodatkowo matka małoletniego otrzymuje kwotę 400zł tytułem alimentów na rzecz małoletniego A. z Funduszu Alimentacyjnego. E. M. wraz z mężem oraz synami wynajmuje mieszkanie za które odstępne wynosi 500zł do tego dochodzi opłacenie czynszu, miesięcznie jest to kwota 350zł oraz 100zł na pozostałe media. Jak ustalono, małoletni pozwany uczęszcza do przedszkola, opłata za przedszkole wynosi 200zł, ma 5,5 roku, jest dzieckiem zdrowym nie chorującym przewlekle. Koszty jego utrzymania wynoszą 700– 800zł miesięcznie. Małoletni uczęszcza ponadto na basen, miesięczny koszt wynosi 80zł. Matka małoletniego na wyprawkę szkolną dla syna przeznaczyła w tym roku 400zł.

W tych okolicznościach zważył Sąd Rejonowy, iż zgodnie z treścią art. 133 kro na obydwojgu rodzicach ciąży obowiązek łożenia na utrzymanie dzieci, które nie są jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, a zakres tego obowiązku, stosownie do przepisu 135 kro, wyznaczają z jednej strony usprawiedliwione potrzeby osoby uprawnionej, z drugiej zaś zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego. Wskazał, że nie można żądać zmniejszenia wysokości alimentów do kwoty nie zapewniającej zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb dziecka tylko z tego powodu, że wykonywanie tego obowiązku stanowiłoby dla zobowiązanego nadmierny ciężar, podnosząc, że zgodnie z art. 138 kro zakres obowiązku alimentacyjnego może być korygowany w wyniku zmiany stosunków, do której doszło w okresie następującym po uprawomocnieniu się orzeczenia ustalającego obowiązek alimentacyjny. Wskazał przy tym, że oboje rodzice małoletnich lub nie mogących jeszcze utrzymać się samodzielnie dzieci, w zależności od swych możliwości, są obowiązani zapewnić dziecku środki do zaspokojenia zarówno jego potrzeb fizycznych, jak i duchowych, także środków wychowania według zdolności oraz na wypoczynek.

Stosownie do treści art. 138 krio można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego w przypadku zmiany stosunków, przy czym zmiana ta nastąpić może zarówno po stronie uprawnionych jak i zobowiązanych do alimentacji.

Sąd Rejonowy ustalił bezspornie, iż od czasu poprzedniej sprawy o alimenty nie zmalały potrzeby małoletniego A. M., który nie jest nadal w stanie samodzielnie bez pomocy rodziców utrzymać się, nie posiada również majątku przynoszącego dochód. Co więcej należy uznać, iż jego potrzeby wraz z intensywnym rozwojem stale rosną, a koszt przedszkola wynosi 200zł miesięcznie. Odnośnie zmiany stosunków Sąd pierwszej instancji zważył, że nową okolicznością w niniejszej sprawie jest osadzenie powoda w zakładzie karnym, w którym będzie przebywał do 15 maja 2020r.; zaznaczył, iż powód przebywając w zakładzie karnym podjął pracę w charakterze palacza a jego miesięczny dochód z tego tytułu osiąga 823zł, która to kwota wystarcza na pokrycie alimentów wpłacanych na syna, które powinny stanowić pierwszeństwo przed wszelkimi innymi zobowiązaniami powoda.

Wskazał nadto, iż możliwości zarobkowe zobowiązanego do alimentacji, który odbywa karę pozbawienia wolności i nie jest zatrudniony, ustala się według zasad określonych w art. 135 krio, a z uwagi na okoliczności sprawy, Sąd może nie uwzględnić zmiany niekorzystnej dla możliwości zarobkowych zobowiązanego, jaką spowodowało umieszczenie go w zakładzie karnym.

W przedmiotowej sprawie powód przed osadzeniem w zakładzie karnym pracował osiągał dochód, który po potrąceniu komorniczym na alimenty wynosił 1000zł. W tym stanie rzeczy uznał Sąd Rejonowy, biorąc pod uwagę możliwości zarobkowe powoda, jakie realnie mógłby otrzymywać, gdyby nie okoliczność pozbawienia wolności, iż byłby on w stanie realizować obowiązek alimentacyjny. Mając dodatkowo na uwadze, iż powód podjął pracę w okresie przebywania w zakładzie karnym należy uznać, iż jego sytuacja materialna nie uległa znacznej zmianie, a przynajmniej nie takiej, która wykluczałaby możliwość zaspokajania potrzeb finansowych dziecka. Sąd zaznaczał, że matka małoletniego pozwanego E. M. nadal wypełnia swój obowiązek alimentacyjny względem syna poprzez sprawowanie codziennej pieczy oraz zaspokajając jego podstawowe potrzeby bytowe, a zdecydowany ciężar utrzymania syna spoczywa właśnie na niej, mimo wynagrodzenia w wysokości 350zł miesięcznie i utrzymywania jeszcze jednego małoletniego syna. Sąd pierwszej instancji wskazał, że nie można dopuścić do wytworzenia sytuacji, w której jeden z rodziców i jego bliscy będą wyręczać drugiego rodzica z obowiązku utrzymywania jego dziecka, zatem nie sposób składać zobowiązań powoda na męża matki pozwanego.

Sąd Rejonowy ostatecznie doszedł do przekonania, że nie ma wystarczających podstaw do tego, by obniżyć świadczenia alimentacyjne M. P. względem jego małoletniego syna, bowiem od czasu wydania poprzedniego orzeczenia w sprawie alimentacyjnej sytuacja M. P. nie uległa zmianie uzasadniającej modyfikację ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego i wobec tego oddalono powództwo.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 kpc

Apelację od tego rozstrzygnięcia w zakresie pkt 3 wniósł powód, domagając się jego zmiany i uwzględnienia powództwa w całości oraz zwrotu kosztów procesu, w tym nieopłaconych kosztów zastępstwa procesowego z urzędu. Zarzucał naruszenie art. 233 kpc poprzez zaniechanie wszechstronnego zbadania materiału dowodowego i dowolną jego ocenę oraz naruszenie przepisu art. 138 krio w zw. z art. 135 krio poprzez jego błędną wykładnię i niezastosowanie. Uzasadniał, iż niesłusznie oceniono skutki pozbawienia powoda wolności, co winno jednak mieć wpływ na jego obowiązek alimentacyjny, bowiem utracił on możliwości zarobkowe wobec osadzenia. Podkreślał apelujący, iż nie zamierza uchylić się od obowiązku alimentacyjnego, a jedynie go zmodyfikować stosownie do własnych obiektywnych możliwości, nadto jest więźniem nie sprawiającym problemów i stosującym się do zasad systemu penitencjarnego. Zarzucał nadto, iż jego osadzenie stanowi istotną zmianę stosunków, która winna skutkować uwzględnieniem powództwa, skoro w zakładzie powód nie ma możliwości podjęcia pracy zarobkowej, a aktualnie zarówno świadczenia bieżące, jak i spłata jego zadłużenia staje się nierealna. Ostatecznie powód wskazywał, że mąż matki powoda, który udzielił mu swojego nazwiska i prowadzi z nim wspólne gospodarstwo domowe, winien także partycypować w kosztach jego utrzymania.

Pozwany nie zajął stanowiska odnośnie apelacji powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie była uzasadniona.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż ustalenia faktyczne w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie zostały dokonane przez Sąd Rejonowy prawidłowo, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy; stąd ustalenia te Sąd Odwoławczy przyjął za własne, bez konieczności ponownego ich przywoływania.

Nie doszło przy tym do zarzucanego w apelacji naruszenia art. 233 kpc, bowiem materiał ten został rozważony wszechstronnie, w aspekcie całokształtu okoliczności faktycznych sprawy, a jego ocenie nie sposób zarzucić dowolności.

Wypadało także w całości podzielić rozważania prawne i wnioski wywiedzione przez Sąd Rejonowy ze stwierdzonych okoliczności, przy zastosowaniu prawidłowym przytoczonych regulacji.

Nie doszło zatem do podnoszonego przez skarżącego naruszenia art. 138 krio w zw. z art. 135 krio przez błędną wykładnię oraz niezastosowanie.

Sąd pierwszej instancji słusznie uznał, że nie zaistniała w niniejszej sprawie istotna zmiany stosunków, która mogłaby skutkować ingerencją w dotychczasowe rozstrzygnięcie alimentacyjne kształtujące obowiązek powoda wobec pozwanego, stosownie do treści powództwa, a więc poprzez obniżenie świadczenia.

Wskazać godzi się za Sądem Rejonowym, że powód swoim działaniem doprowadził do osadzenia w zakładzie karnym; stąd jego potencjalne zdolności majątkowe należało ustalić na dotychczasowym poziomie.

Pogląd ten, ugruntowany w orzecznictwie sądów powszechnych, Sąd Okręgowy w składzie rozpatrującym niniejszą sprawę w pełni podziela.

Powód wprawdzie w istocie przebywa w zakładzie karnym, jednakże nie tylko miał możliwość tego uniknięcia, ale obecnie pobiera wynagrodzenie za zatrudnienie w warunkach więziennych; trafnie wskazał Sąd pierwszej instancji, że uzyskiwane z tego tytułu przez powoda kwoty pozwalają na pokrycie alimentów na rzecz pozwanego w dotychczasowej wysokości.

Nie bez znaczenia jest także wzrost usprawiedliwionych potrzeb małoletniego pozwanego, związany z jego wiekiem, stanem zdrowia oraz etapem rozwoju intelektualnego, kulturalnego, socjalnego i fizycznego.

Zmiana stosunków, która zatem miała miejsce w powyższym zakresie, tym bardziej przemawia za uznaniem braku podstaw do obniżenia alimentów na rzecz pozwanego, jak chciałby tego powód.

Fakt, iż matka powoda prowadzi gospodarstwo domowe z obecnym mężem, ma na utrzymaniu także inne małoletnie dziecko, nie może skutkować złożeniem obowiązku alimentacyjnego powoda na osoby trzecie, spoza kręgu ustawowo zobowiązanych do alimentacji, zwłaszcza wobec braku umowy statuującej taki obowiązek, którą skarżący zdaje się postulować wobec męża matki pozwanego. W pierwszej kolejności jednak zobowiązany do jego utrzymania, oprócz matki, która nie tylko świadczy osobiste starania o jego opiekę i wychowanie ale i wspiera finansowo stosownie do własnych możliwości, jest sam powód, trudno więc oczekiwać, iż w obecnej sytuacji mąż matki pozwanego podejmie w miejsce powoda obowiązek alimentacyjny. Zaznaczenia wymaga, iż powód jako rodzic winien dzielić się z synem nawet najmniejszymi środkami, a dotychczasowe świadczenie możliwości tych nie przekracza. Nadal nadto nie jest wystarczające dla pokrycia usprawiedliwionych potrzeb małoletniego.

W świetle tych okoliczności sprawy oraz wyniku ustaleń faktycznych co do braku istotnych zmian stosunków warunkujących wysokość świadczenia alimentacyjnego, zasadnie uznał Sąd brak podstaw dla uwzględnienia powództwa, zaś zarzut naruszenia art. 135 i 138 krio podnoszony w apelacji był tym samym chybiony.

Z tych przyczyn bezzasadną apelację powoda oddalono na zasadzie art. 385 kpc.

Przepisu art. 233 kpc O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym orzeczono na mocy art. 29 ust. 1 ustawy z 26. maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 z późn. zm.) w zw. z art. 108 § 1 kpc w zw. z § 4 ust. 1 i 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 9 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, zwiększając stawkę minimalną w wysokości 120zł o podatek od towarów i usług.

SSR (del.) Łukasz Malinowski SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Teresa Kołeczko – Waclawik